

SZIRMAI PÉTER

Otthon a világ végén

Az öregek mesélték: a falut háromszáz évvel ezelőtt az árvíz rombolta le. A tavaszi esőktől megvadult folyó az egyik május végi hajnalon kilépett a medréből, átszakította a gátat. Az embereket álmában lepte meg. Olyan erővel érkezett, hogy elmosta a házakat, a templomot, az utcákat: csak páran menekültek meg. Ők aztán a városba költöztek, és igyekeztek elfelejteni a rossz emléket, régi életüket.

Az árvíz levonultával, úgy, ahogy, eltakarították a romokat, pár évtizedig háborítatlanul állt a terület. Aztán telepések érkeztek, megtekintették az árvíz nyomait, és jó öt kilométerrel északra, egy fennsíkon, újra megalapították a falut.

A falu egy utcából állt, a telkek keskenyek, de igen hosszúak voltak. A telkek utca felőli végére építették a házat, a ház mögött veteményes kertet telepítettek, a veteményes mögött volt a termőföld, változó terményekkel, a telkek végébe szőlőt vagy akácot ültettek. A nyugati telkek végében ott állt a falu látképét meghatározó hegy, gyomrában az alvó tűzhányóval. Szürke dombja, mint valami óriási állat teteme tornyosult előttük. A falu új lakói a városban érdeklődtek a vulkán felől: mikor tört ki utoljára. Azt a választ kapták, hogy a város emlékezete nem őriz emléket a vulkán kitöréséről. A lakók megnyugodtak, örültek, hogy a vulkánkitörés veszélyével nem kell számolniuk, a csendes hegy látványa kárpótolta őket a falusi élet egyhangúságáért. A hegy csúcsánál gyakran láttak felhőt; a természeti tüneményt hosszan nézegethették a tornác előtti padról, pipázgatva, elmerengve. A vulkanikus eredetű föld jól használható a szőlőtermesztésben. A falu a környék ismert bortermelő községévé vált.

A falu újraalapításától ötven-hatvan évvel később, 1810–1820-ban tört ki először a vulkán. Október közepén, alkonyatkor, amikor hazafelé tartottak a szőlőből, kezdett remegni, majd rengeni a föld. A házak szinte azonnal összedőltek, akik a házon kívül voltak, lehasáltak a földre: nem mozdulhattak, olyan erősek voltak a rengések. Aztán megindult a láva. Amit a rengések nem pusztítottak el, hamarosan a tűz martalékává vált. A láva mindent letarolt, elégetett. Aki épen maradt, mentésre nem gondolhatott. A Santa Clara – így hívták a hegyet – még hónapokon át füstölt. A megmaradtak közül páran, emlékeik elől, a halálba menekültek, a többiek messzi vidékre távoztak.

Ötven évvel később, új telepések érkeztek. Vezetőjük Juarez, a dédapám volt. Megtekintették a láva pusztította házakat, a töréseket a kőzetben, meg-

vizsgálták a földet, és úgy találták, hogy a területet kár lenne veszni hagyni. Az elpusztított községtől tíz kilométerre, nyugatra, a tűzhányó lankáitól távol alapították meg a falut. A Mont Estrella nevet adták neki. Több utcát tűztek ki, mint az előző község esetében, a falu már inkább kisváros jelleget kapott. Háromszázan alapították Mont Estrellát, és ötven év múlva a szőlészet mint jövedelmező megélhetési forrás segítségével a lakosság már ezer főre nőtt. Nagyapám 1870-ben, útban a jövődöbeli Mont Estrella felé, egy számmal húzott kocsin született. A német hangzású, ezen a vidéken ritka, Rudolf névre keresztelték, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a híres német gazdálkodási módszerek meghonosításában jeleskedik majd. Dédapám gyakran mesélt nagyapámnak a tengerentúlon felnövekvő német gazdaságról, aminek eredményeit a helyi újságok túlzó híreszteléseivel növeltek fantasztikussá. Dédapám elhitte ezt, és képzeletében tovább növelte az eredményeket. Nagyapám valóban jó vezetője lett Mont Estrellának. Az ő ideje alatt szép házak és egy templom épült spanyol stílusban, karcsú tornyokkal, kecsesen kiképzett oszlopocsarnokokkal, kupolával. Apám 1923 áprilisában született, és szeptember végén, egy éjjeli órán ismét megmozdult a föld. A tűzhányó már messze volt, nem fenyegetett a láva, de a rengések nyomán mozgott a csillár, megmozdultak az ágyak, rezegtek a polcok és megrepedtek a házak, megrepedt a templom fala, pont az ajtó fölött, végigrepedt a föld a templom hossz tengelyében, felszakítva a díszes burkolókövet. A károk tetemesek voltak: a házaknak csaknem a fele összedőlt, de gyakorlatilag minden ház javításra szorult. Apámat nagyanyám menekítette ki a szabad ég alá, futott, ahogy a lába bírta, letérdelt a porba, ahol már nem fenyegették az összedőlő házak, kezében a csecsemővel szemét az ég felé emelte, és kérlelte Istent, hogy óvja meg a csecsemőt, akit a születése előtt két hónapig mozdulatlanul fekvé várt, lévén veszélyeztetett terhes, akivel huszonnégy órán át vajúdott, akivel szeptemberig már öt hónapot tölthetett, akit nagyon megszeretett. Ezer főből százötvenen haltak meg. Áldozatok sok, de legalább nem mindenki halt meg, mint ahogy eddig kizárólag történt. A károk felmérése, kijavítása hónapokon át zajlott. A templom sérült meg leginkább. Megrepedtek és kitörték az oldalfalon lévő ólomablakok, a szobrok lehulltak a földre, összetörve hevertek. A legnagyobb gondot a templom tengelyében keletkezett törés, a harminc centiméter széles árok, és az összedőlő falak okozták. Nem lehetett az épületet javítani. A romokat eltakarították, az árkot betemették. Rentería atya hetekig járta a falut, hogy megérezze az új templomnak megfelelő területet, mígnem kiválasztott egy telket, ami Abundióé volt, a régi templom utcájával párhuzamos utcában, a régi templomtól kissé délre. Abundió tiltakozott, de a falu vezetése úgy határozott, hogy Abundió telkét használják fel az új templom építésére, házat, noha viszonylag épen maradt, lebontják, és egy új telket jelölnek ki neki a falu déli határánál lévő újonnan parcellázott részen. A falu házait két év

alatt hozták rendbe. Az új templom építésére a gyűjtést a földrengést követő ötödik évben kezdték el, azt akarták, hogy induljon be az élet, legyen miből adakozni. Az új templom tíz év múlva készült el. Rentería atya már öregen, őssen szentelte fel. Ruháját a falu asszonyai varrták, süveget nem hordott, nem viselte el a fejfedőt. A felszentelésre augusztus utolsó vasárnapján került sor. Már reggel gyülekezni kezdtek a felhők és délre beborították az eget. Nagypám, a falu vezetője, óva intette a vezetőség többi tagját, Rentería atyát attól, hogy megtartsák a felszentelést. De ők, különösen Rentería atya hajthatatlan maradt. Déli egy órakor, amikor az ég már teljesen elsötétült és a felhők elborították a napot, Rentería atya jelzésére Juan, a sánta harangozó megkondította a harangot. Rentería atya az égre emelte a szemét, ritkás ősz hajába belekapott az esőt hozó szél. Felemelte karjait, hogy az ég segedelmét kérje, áldás legyen az új templomon, amikor elkezdett szakadni az eső. A nép elkezdett rohanni otthonai felé; elsőnek a gyerekeket menekítették be a házakba. Rentería atya beállt a templom kapujába és elmosolyodott. A vihar csak másnapra csendesedett el, és a templomavatót csak egy hét múlva tarthatták meg.

Már apám volt a falu vezetője, amikor 1970-ben, egy december végi esős délutánon ismét remegni kezdett a föld. A templom oltára megrepedt, sőt a repedés tovább haladt átlósan végig a főhajón. A házak nagy része ismét összedőlt. Az emberek közül, aki tudott, az utcára menekült, onnan, a földön fekvé nézte a falu pusztulását. A falu lakosainak csaknem a fele, ötszáz ember megsérült, kb. kétszázan haltak meg. Párhetes voltam akkor: karácsonykor születtem. Anyám kimenekített a házból és testével védett a széthulló törmelékektől. Életben maradtunk. A romok eltakarítása már január elején megkezdődött, amit nehezített a folyamatosan hulló eső. Az eső február végéig folyamatosan esett. Apám mondta is anyámnak a romok elhordásának egyik szünetében, a tornácon, a nyugágyban fekvé:

– Rossz vége lesz ennek...

Anyám nem szólt.

Egy hét múlva apám, akinek rossz előérzete volt, berakott minket: anyámat és engemet egy csónakba és a megvadult patakra bízta magát. Evezni alig lehetett. Szerencsénk volt és a hegyi szakasz után a csendesebb, lapályosabb részen ki tudtunk kötni. Visszanéztünk a hegyoldalra, illetve arra, ami maradt belőle. Egyik társunk, aki az utolsók között hagyta el a falut, mondta, hogy az eső fellazította, kimosta a talajt, és a hegyoldalról megindult agyag betérítette a falut.

Azt kérdezte anyám:

– Mihez kezdünk?

Azt mondta apám:

– Nem tudom még... De valahol, esetleg itt, ahol kikötöttünk, újrakezdjük...